

ZÁRSZÓ

Több mint fél évszázad telt el azóta, mióta abban a szerencsében volt részem, hogy Tibetben élhettem. A Dalai Láma azt mondta egy alkalommal: „Heinrich Harrer közülünk való lett, és most, hogy idősebbek lettünk, visszaemlékszünk azokra a boldog napokra, amelyeket egy szabad országban együtt töltöttünk el. Egy igazi barátságnak az a jellemzője, hogy bármi történik is, az mit sem változik. A barátság és az a készség, hogy egymáson segítsünk, az élet hátralévő részére is megmarad. Heinrich Harrer mindig ilyen barátja volt Tibetnek. Az ő legnagyobb érdeme mégis kétségtelenül a *Hét év Tibetben* című könyve, amely emberek millióival ismertette meg országunkat. Ma is a tibeti szabadság aktív harcosa, és ezért hálásak vagyunk neki.”

Amikor Peter Aufschnaiter és én sok hatezer méter fölötti hágót leküzdve csaknem két év alatt elértük Lhászáat, kimerültek, éhesek és betegek voltunk. Nem lettünk volna meglepve, ha a tibeti kormány visszatoloncolt volna minket az indiai határhoz. Hiszen Tibet tiltott ország volt, és még inkább ilyen a szent város. Ám ennek az ellenkezője történt. Együttérzők voltak, enni adtak, meleg ruhát, munkát és ott-hont kaptunk, és hamarosan egészen befogadtak minket.

Mialatt boldogan éltünk Lhászában, senki sem gondolt arra, hogy eljöhét az a nap, amikor el kell hagynunk a világ tetejének ezt a békés országát. Bevonult a Kínai Vörös Hadsereg, és a Dalai Láma és százezer tibeti 1951-ben Indiába menekült.

Ami azóta a hó országában történt, az szinte elmondhatatlan. Egymilliókétszázezer tibeti vesztette életét, és a hatezer szakrális épület kilencvenkilenc százalékát lerombolták. Az természetes, hogy most, amikor a tibetieknek segítségre van szükségük, mindenki, aki ezt az országot és bátor népét szereti, megpróbál mindent megtenni az érdekükben. A különböző, Tibetet segítő szervezetek tudósításai és a régi képek nyilvánosságra hozatala szükséges volt és szükséges most is, mert gyakorlatilag a ma száműzetésben élő tibetiek közül senki sem látta olyannak a hazáját, amilyen az a szétrombolása előtt volt. Büszke vagyok arra, hogy a *Hét év Tibetben* című könyvet tibeti nyelven is kinyomtatták. Sikeréhez hozzájárul az is, hogy a jelentős művészként ismert Jean-Jacques Annaud játékfilmet forgatott belőle. Az alkotás dokumentarista hűséggel beszéli el az inváziót és a tibetiek szenvedéseit, azzal a céllal, hogy az elnyomott tibetiek helyzetén segítsen.

A kínai nyomás hatására a környező országok nem engedték meg, hogy a Himalájában forgassák a hegyi felvételeket, ezeket az Andokban kellett felvenni. Ez a kínai hatalomtól való félelem jellemzi az Emberjogi Bizottság magatartását is, amely 1996 áprilisában Genfben hat nemzetet elítélt, Kínát azonban nem.

Ami engem illet, amióta elhagytam Tibetet, sok más érdekes országot és népet ismertem meg, és bár időskorra gyakran megváltoznak az ember motivációi és érzelmei, az én Ázsiát és különösen Tibetet illető elragadtatásom változatlan, és évről évre elutazom a Himalája valamelyik országába. Csak Tibet határai tabuk számomra merthogy „persona non grata” vagyok, amit azonban egyenesen kitüntetésnek tekintek.

A két világháború között egy brit tiszt azt gondolta, hogy a repülőgép feltalálásával a világ végérvényesen megnyílik. De, gondolta, marad még egy utolsó titok. Létezik egy hatalmas ország a világ tetején, ahol csodák történnek. Olyan

szerzetesek élnek ott, akiknek a lelke el tudja hagyni a testét, és léteznek jóslatok, amelyek meghatározzák a jövő történéseit. Az országot Földünk legmagasabb hegyei övezik, és uralkodója egy élő isten. Lakhelye egy semmihez sem fogható szépségű vár egy vörös sziklán, és a fővárost, Lhászát szigorúan őrzik a szerzetesek. És a romantikusok öröme a titokzatos hegyekben még a Kék virág is nyílik.

Nem csoda hát, hogy misszionáriusok, kalandorok és kutatók érdeklődtek, hogy ennek az országnak a titkait és misztériumait felfedezzék. Peter Aufschnaiternek és nekem megadatott a lehetőség, hogy megismerjük a titokzatos Tibetet a maga eredetiségében – de egyben hanyatlásában is. Tanúi voltunk, amint az évezredes kultúra összeomlott.

Már kora ifjúságom óta kalandozó utazók és kutatók könyveit olvastam. Nagy példaképem volt Alexander von Humboldt és mindenekelőtt a legendás svéd Ázsia-kutató, Sven Hedin. Az ő tibeti kalandjai különösen nagy hatással voltak rám. És amikor a második világháború ideje alatt a fogolytáborunk Indiában, a Himalája lábánál feküdt, szökési kísérleteink természetesen Tibet felé irányultak, a világ tetejének tiltott országába, mivel délen a brit birodalom elzárta menekülési lehetőségeinket.

Egyet mindenekelőtt világossá szeretnék tenni: a britek minket a genfi konvenció előírásainak megfelelően kezeltek. Szögesdrót mögött ülni semmi esetre sem volt elviselhetetlen. Sőt, majdnem kellemesnek mondható. Voltak könyveink, sportfelszerelésünk, kirándultunk a közeli vidékekre, és bőségesen elláttak élelemmel – vagyis semmi okunk nem volt a szökésre. Az én vágyamnak, hogy kikerüljek a szögesdrót mögül, más oka volt: valamit el akartam érni. Ez talán az ember örök vágya a szabadságra, de nálam ehhez a hegyek szeretete is hozzájárult, és az a fantasztikus, titkos elképzelés, hogy a közeli Himalája-hegyek mögött elérjem a tiltott országot, Tibetet.

A *Hét év Tibetben* című könyv 1951 tavaszán fejeződik be, amikor második otthonomtól és fiatal barátomtól, a XIV. Dalai Lámától Dél-Tibetben búcsút vettem. Akkor a legkevésbé sem vágytam elmenni vagy elszökni. Ellenkezőleg. Mielőtt India határát átléptem, készítettem még néhány utolsó felvételt öszentségéről a szabad Tibetben. Ez lett a *Life* magazin színes címlapfotója 1951. május 7-én. A világ megismerte a kínaiak bevonulását Tibetbe.

Mialatt én 1952-ben visszatértem Ausztriába, a Dalai Láma minisztereivel a Tibetben maradás mellett döntött, abban a hitben, hogy a kínaiak tartják magukat legalább az általuk diktált és a tibetiek részéről kikényszerítve aláírt, tizenhét pontos szerződéshez.

Az élet az idegen uralom alatt egyre rosszabbá vált. Az 1959-es márciusi lhászai népfelkelés alkalmával a Dalai Láma el tudott szökni, és nélkülözésekkel teli hetek után elérte Indiát. Pandit Nehru fogadta a prominens menekültet. Én is üdvözölhettem őt Tezpurban (Asszam), éppen tizenöt évvel azután, hogy elhagytam a dehra-duni fogolytáborot. Végeérhetetlenül jöttek a menekültek, és Dharamszálában egy nem hivatalos menekült kormányt alakítottak.

Az elkövetkező évek nehezek voltak. 1962-ben a Dalai Láma elvesztette szeretett édesanyját, majd hamarosan legidősebb bátyját, az alig ötvenéves Lobszang Szamtent. Ők voltak a száműzetésben a legnagyobb támaszai. A Dalai Láma iránti csodálat és tisztelet világszerte egyre jobban terjedt. A kínai vezetés nagy bosszúságára a Dalai Láma karizmatikus személyisége hatására a tibetiek szabadságvágya mit sem változott. Az is öszentsége érdeme, hogy a világ széles körben megismerte a tibeti népet kétezer éves kultúrájával, és értékeinek szétrombolását mint hatalmas veszteséget fogta fel. Öszentsége életének csúcspontja kétségtelenül az volt, amikor 1989-ben megkapta a Nobel-békedíjat.

Természetes, hogy büszkeséggel tölt el, hogy ez a tisztelt nagy személyiség az én barátom. De akkor is büszke vagyok, ha a tibeti menekültek a száműzetésben sikeresek és kedveltek. Még mindig hálás vagyok, hogy a lhászai tartózkodásomkor olyan nagyvonalúan befogadtak.

Egy csodálatos véletlen folytán öszentségének és nekem azonos napon, július 6-án van a születésnapunk. Szülőfalum, az ausztriai Kärtner tartománybeli Hüttenberg bizonyára legjelesebb napja 1992. július 25-e volt, amikor a Dalai Láma felszentelte és megnyitotta a Heinrich Harrer Múzeumot.

Tibetben negyven év óta tart az elnyomás. Az én régi Lhászából szinte semmi nem maradt. Lhásza kínai város lett, számtalan kínai üzlettel, kocsmák és játéktermek százaival. A Potala körül piroslámpás házak működnek, hogy a megszálló katonáknak legyen hol szórakozni. Évtizedek óta zajlik a rombolás, az elnyomás, a sterilizálások, a genocídium és a politikai nyomás – mindez azonban a tibetiek szabadságvágyát nem tudta megtörni. Hitük és a Dalai Láma iránti tiszteletük töretlen.

A világon mindenhol rokonszenvtüntetések zajlanak a Dalai Láma mellett, és szóban sokan biztosítják őt arról, hogy egyetértenek vele – sajnos azonban a szavakat nem követik tettek. Az anyagi javak fontosabbnak tűnnek a világnak, mint az emberi jogok. Én mégis arról álmodom, hogy eljön a szabadság napja, és mindazok, akik a Dalai Lámát és az ő népét szeretik, egy hatalmas menetben a Potala elé vonulnak, a tibeti teremő erő eme egyedülálló épülete elé.

Ha folytatódik is a kulturális értékek megsemmisítése, a kínaiaknak akkor sem fog soha sikerülni a világ legmagasabb hegyein, amelyek az országot körülveszik, a tibeti istenek trónusát ledönteni. És ezért a magas hágókon a hívő tibetiek feliratai továbbra is hirdetik: „Az istenek győzni fognak!”